

Asia: VN/9133/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle luotsauslaiksi ja siihen liittyväksi laiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto liikenne- ja viestintäministeriön lausuntopyyntöön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle luotsauslaiksi ja siihen liittyväksi laiksi (VN/9133/2021)

Opetus- ja kulttuuriministeriö koordinoi ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2005/36/EY), jäljempänä ammattipätevyysdirektiivi toimeenpanoa Suomessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö lausuu hallituksen esityksestä tästä näkökulmasta.

Ammattipätevyysdirektiivissä vahvistetaan säännöt, joiden mukaisesti jäsenvaltion on tunnustettava unionin kansalaisen kotijäsenvaltiossa hankkima ammattipätevyys. Suomessa ammattipätevyysdirektiivi on pantu täytäntöön muun muassa ammattipätevyyden tunnustamisesta annetulla lailla (1384/2015), jäljempänä ammattipätevyyslaki. Ammattipätevyyslain mukaan säännellyllä ammatilla tarkoitetaan virkaa tai tehtävää, jonka aloittamisen tai harjoittamisen edellytyksenä on, että henkilö täyttää lainsäädännössä asetetut ammattipätevyyttä koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset.

Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan lausunnonalla olevassa hallituksen esityksessä luotsauslaiksi on huomioitu ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain velvoitteet.

Ammattisääntelyn säädösvalmistelusta vastaavan toimivaltaisen viranomaisen tulee säädösvalmistelussa huomioida myös valtioneuvoston asetus ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarvioinnista (376/2020), jäljempänä suhteellisuusarviointiasetus ja sen sisältämät velvoitteet. Suhteellisuusarviointiasetuksen sääntely perustuu uuden ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarvioinnista

annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/958 asettamiin vaatimuksiin. Suhteellisuusarviointiasetuksessa säädetään suhteellisuusarviointista, joka sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen on tehtävä ennen kuin säädetään uusia tai muutetaan voimassa olevia säänneltyjen ammattien harjoittamisen aloittamista, niiden harjoittamista tai jotakin niiden harjoittamisen muotoa rajoittavia lakeja, asetuksia tai viranomaisen määräyksiä, jotka kuuluvat ammattipätevyysdirektiivin soveltamisalaan. Suhteellisuusarviointiasetuksella säädetään lainvalmistelijalle arviointi-, perustelu-, ilmoitus- ja seurantavelvollisuus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö muistuttaa, että suhteellisuusarviointiasetuksen ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti hallinnonalan ammattisääntelyn valmistelusta vastaavan ministeriön tulee huolehtia siitä, että kaikki lakiesityksen sisältämät säännellyt ammatit ja niitä koskevat tiedot ilmoitetaan lain voimaan tultua komission säänneltyjen ammattien tietokantaan suhteellisuusarviointiasetuksen säännösten mukaisesti.

Ehdotettuun luotsauslakiin sisältyy luotsausyhtiön koulutusjärjestelmää koskevan pykäläehdotus (32 §), jossa säädettäisiin luotsausyhtiön laatimasta ja ylläpitämästä luotsausyhtiön koulutusjärjestelmästä. Lisäksi laissa säädettäisiin Liikenne- ja viestintävirastolle annettavista määräyksenantovaltuutuksista koskien mm. luotsin-/PEC-lupakirjan saamiseen liittyvää koulutusta, suoritettavia kokeita ja tutkintoa yms.

Opetus- ja kulttuuriministeriö haluaa kiinnittää huomiota siihen, että sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen on tehtävä oikeasuhteisuuden arviointi suhteellisuusarviointiasetuksessa säädetyn mukaisesti aina silloin, kun annetaan tai muutetaan säännellyn ammatin harjoittamista rajoittavia lakeja, asetuksia ja viranomaisen määräyksiä. Tällaisiksi on opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan katsottava myös esimerkiksi säännellyn ammatin harjoittamista rajoittavat koulutusta koskevat vaatimukset.

Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan onkin välttämätöntä, että luotsausyhtiön, jolle lakiesityksessä ehdotetaan annettavaksi julkinen hallintotehtävä, laatiman koulutusjärjestelmän edellytyksenä on Liikenne- ja viestintäviraston hyväksyntä, ja että lupakirjojen saamisen edellytyksenä olevasta koulutuksesta, kokeista, tutkinnoista yms. säädetään laissa ja lain nojalla annettavissa säädöksissä, kuten lakiesityksessä ehdotetaan. Kuten lakiesityksessäkin todetaan, tutkintoja suorittavan oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että tutkintoja vastaanottavalla henkilöllä tai luotsausyhtiöllä ei ole merkittävää itsenäistä harkintavaltaa tutkinnon arvioinnissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan, vain antamalla sitovia säädöksiä säännellyn ammatin harjoittamista rajoittavista vaatimuksista, kuten esimerkiksi osaamisen ylläpitämiseksi vaaditusta koulutuksesta, voidaan varmistaa ammattisääntelyn oikeasuhteisuus ja tätä sääntelyä koskevan suhteellisuusarvioinnin objektiivisuus ja riippumattomuus.

Linkit mainittuihin säädöksiin:

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY ammattipätevyyden tunnustamisesta:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1549458177803&uri=CELEX%3A02005L0036-20171201>

Laki ammattipätevyyden tunnustamisesta (1384/2015):
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151384>

Valtioneuvoston asetus ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarvioinnista (376/2015): <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2020/20200376>

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/958 uuden ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarvioinnista: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/958/oj?locale=fi>

Linkki komission säänneltyjen ammattien tietokantaan: <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/>

Heikkinen Erja
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tervaspalo Katri
Opetus- ja kulttuuriministeriö